

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	41057
Nom	Tècniques qualitatives i quantitatives per a la planificació i la gestió territorials
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	10.0
Curs acadèmic	2022 - 2023

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2001 - M.U. en Tècniques per a la Gestió del Medi Ambient i del Territori	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2001 - M.U. en Tècniques per a la Gestió del Medi Ambient i del Territori	4 - Mètodes i tècniques aplicades a l'ordenació del territori	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
ESCRIBANO PIZARRO, JAIME	195 - Geografia

RESUM

Amb aquesta assignatura es pretén que l'estudiant aprengui a utilitzar les tècniques qualitatives de recollida d'informació, des del disseny de la investigació fins a la comunicació i implementació de la mateixa. Es pot dividir la matèria en dues parts.

A la primera part, l'estudiant ha de conèixer les diferents tècniques qualitatives, i, sobretot, quines són les més indicades per a cada cas d'estudi possible. En primer lloc, l'anàlisi de la informació i la presentació de resultats seran parts fonamentals per completar l'aprenentatge en aquesta assignatura. En segon lloc, l'assignatura pretén facilitar l'aprenentatge dels principis i tècniques de negociació per crear habilitats en els estudiants, que els permetin la resolució de conflictes, aprofitament d'oportunitats i presa de decisions en el context de la planificació. L'aprenentatge metodològic està emmarcat en l'elaboració de plans de participació i comunicació vinculats a instruments d'ordenació, gestió territorial i ambiental.

Les habilitats més importants per a un bon gestor de plans territorials són: l'escolta i l'empatia, necessàries per negociar amb aquells actors socials que vulguin estar implicats en els processos de participació social i de presa de decisions.

En tercer lloc, l'assignatura tracta el tema del seguiment i avaluació com a elements de l'aplicació de projectes (en gran part de tipus socioeconòmic). En pocs anys s'ha passat d'una situació en què els mecanismes de seguiment i avaluació estaven poc o gens implantats, a una altra en la qual la seva utilització és generalitzada. Hi ha un impuls "europeu" clar en la transició d'una a una altra situació, marcat per l'obligatorietat que imposa la Unió Europea d'establir mecanismes de seguiment i avaluació en l'aplicació de polítiques i programes dissenyats i / o finançats per ella. Aquest condicionament ha estat el principal esperó per a la generalització de l'ús de sistemes i tècniques d'avaluació. En aquesta matèria s'aborden amb caràcter introductor, algunes d'aquestes tècniques, sempre tenint en compte que el seguiment i avaluació és un àmbit de treball molt ampli i que abasta un gran nombre de metodologies i tècniques, i aquestes al seu torn poden plantejar des de perspectives diferents.

A la segona part de la matèria es tracten específicament dues temàtiques concretes referides a estudis urbans i territorials: anàlisi demogràfica i mobilitat urbana sostenible. En relació a l'anàlisi demogràfica, l'assignatura proporciona als alumnes les eines bàsiques per a l'estudi de la població i l'anàlisi dels problemes sociodemogràfics i les seves aplicacions en l'ordenació del territori a diferents escales. Aporta coneixements teòrics i pràctics sobre la dinàmica demogràfica, l'estructura de la població i el fenomen migratori, finalment proposa als alumnes la integració de tots aquests aspectes a partir de la resolució d'un exercici de projecció de població. Finalment, s'aborda la problemàtica urbana i territorial relacionada amb la mobilitat quotidiana de la població i s'introdueixen eines d'anàlisi i d'intervenció en el territori elements d'anàlisi de la mobilitat i d'instruments d'intervenció derivats de la normativa vigent, en particular els Plans de Mobilitat Urbana Sostenible.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requereixen

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

2001 - M.U. en Tècniques per a la Gestió del Medi Ambient i del Territori

- Capacidad de organización, planificación y gestión de la información ambiental y territorial

- Tècniques d'anàlisi quantitativa.
- Manejo de Sistemas de Información Geográfica aplicados a los problemas medioambientales y territoriales
- Conocer y aplicar las teorías, enfoques y técnicas de concertación y participación sociocomunitaria.
- Capacidad de realizar la planificación territorial: análisis, diagnóstico y propuestas.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

- Ús de les tècniques qualitatives de recopilació d'informació; disseny i explotació d'enquestes i entrevistes, observació i treball de camp
- Conèixer els aspectes bàsics de la negociació i gestió de conflictes per tal d'utilitzar-los adequadament en el disseny i maneig d'eines de planificació
- Conèixer les teories, enfocaments i tècniques de concertació i participació sociocomunitària.
- Aprendre a realitzar estudis i dissenyar eines per a la participació pública en plans i projectes
- Saber aplicar les principals tècniques per a la participació social i concertació
- Aplicar les tècniques quantitatives oportunes per a l'anàlisi sociodemogràfica
- Conèixer els elements bàsics que determinen la mobilitat de les persones
- Desenvolupar el coneixement dels plans de mobilitat sostenible

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ GENERAL A LA METODOLOGIA QUALITATIVA

- 1.1. La investigació qualitativa en Geografia
- 1.2. Metodologia qualitativa vs quantitativa. Cap a la superació del dualisme
- 1.3. Definició del mètode qualitatiu. Objectius i utilitats
- 1.4. Subjectivitat i rigor en l'anàlisi qualitativa

2. TÈCNiques QUALITATIVES UTILITZADES EN GEOGRAFIA

- 2.1. Enquestes
- 2.2. Entrevistes
- 2.3. Les històries de vida
- 2.4. Mètode Delphi
- 2.5. Tècniques d'observació. Observació simple i observació participant.
- 2.6. L'anàlisi del discurs
- 2.7. Tècniques documentals. Els documents personals: fotografies, literatura, cinema ...
- 2.8. El treball de camp en l'anàlisi qualitativa.

3. L'ANÀLISI DE DADES I LA REDACCIÓ D'INFORMES

- 3.1. La codificació de les dades qualitatives
- 3.2. La informàtica al servei de l'anàlisi qualitativa
- 3.3. Realització d'informes
- 3.4. Comunicació de resultats.

4. CONCEPTES ESENCIALS PER A COMPRENDRE ELS PROCESSOS DE PARTICIPACIÓ SOCIAL I RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

- 4.1. Conflicte: noció, classificació i resolució
- 4.2. Les etapes per a la resolució de conflictes
- 4.3. Les estratègies per a la resolució de conflictes
- 4.4. Anàlisi del cas dels castors

5. ESTRATÈGIES PARTICIPATIVES

- 5.1. La participació en els escenaris socials
- 5.2. Les pràctiques participatives
- 5.3. Experiències de participació
- 5.4. Anàlisi del cas dels pressupostos participatius

6. LES TÈCNIQUES DE PARTICIPACIÓ I RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

- 6.1. Tècniques de concertació
- 6.2. Tècniques de participació i presa de decisions
- 6.3. L'aplicació pràctica de les tècniques i la manifestació de les habilitats
- 6.4. Anàlisi del cas del Pla Estratègic

7. INTRODUCCIÓ A L'AVALUACIÓ: CONCEPTES I DESENVOLUPAMENT

- 7.1. Avaluació: què és, per què i per a què
- 7.2. Objectius i criteris
- 7.3. Quan, qui i per a qui avaluar
- 7.4. Dificultat i qualitat de les eines d'avaluació

8. TÉCNICAS EVALUATIVAS

- 8.1. Grupos de discusión y Focus Group
- 8.2. METAPLAN
- 8.3. Método SAP

9. LA PROSPECCIÓ ESTRATÈGICA: DELIMITACIÓ I MÈTODES

- 9.1. Cinc idees clau de la prospectiva
- 9.2. Mètodes MICMASC i MACTOR
- 9.3. El Àbac de Regnier

10. L'ANÀLISI SOCIO-DEMOGRÀFIC A ESCALA LOCAL I REGIONAL

- 10.1. Estructures sociodemogràfiques i dinàmica de la població.
- 10.2. Metodologia per a la investigació de la immigració a escala local
- 10.3. Perspectives de població

11. LA MOBILITAT DIÀRIA DE LA POBLACIÓ

- 11.1 La problemàtica de la mobilitat i les seves escales territorials
- 11.2 La planificació de la mobilitat urbana sostenible. El PMUS

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Pràctiques en aula	20,00	100
Seminaris	12,00	100
Altres activitats	12,00	100
Classes de teoria	10,00	100
Pràctiques en aula informàtica	6,00	100
Tutories reglades	2,00	100
Estudi i treball autònom	90,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	70,00	0
Resolució de casos pràctics	28,00	0
TOTAL	250,00	

METODOLOGIA DOCENT

La matèria s'impartirà mitjançant les següents activitats formatives:

- 1) Classes presencials teòriques: En elles es realitzarà l'explicació dels principals conceptes, mètodes i tècniques, i s'aclariran els dubtes que hagin sorgit del treball personal.
- 2) Classes presencials pràctiques: En elles els / les estudiants resoldran problemes reals concrets, encara que simplificats, aplicant les tècniques explicades en les classes teòriques
- 3) Treball personal del / de la estudiant i pràctiques no presencials: Els / les estudiants realitzaran exercicis, elaborar treballs escrits curts i memòries de pràctiques responnent a les qüestions plantejades pel professorat.

4) Seminari i treballs de camp: Inclouen tallers participatius i sortides tècniques de camp. El / la estudiant realitzarà memòries de les sortides tècniques que l'assignatura tingui previstes.

5) Tutories: Les tutories presencials seran completades mitjançant tutories virtuals, utilitzant les eines d'aula virtual.

AVALUACIÓ

El model d'avaluació s'ajustarà als següents percentatges:

- Assistència a les classes presencials (requisit mínim del 80% d'assistència)
- Examen (teòric y/o pràctic): del 25% -50%
- Treballs i pràctiques dirigides: 50% -70%
- Activitats complementàries: Fins al 5%

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ANDER-EGG, E. (1989). Introducción a las técnicas de investigación social. Buenos Aires. Humanitas.
- SÁNCHEZ BRACHO, M., FERNÁNDEZ, M., & DÍAZ, J. (2021). Técnicas e instrumentos de recolección de información: análisis y procesamiento realizado por el investigador cualitativo. Revista Científica UISRAEL, 8(1), 107-121.
- LUNE, H., & BERG, B. L. (2017). Qualitative research methods for the social sciences. Pearson.
- GIVEN, L. M. (Ed.). (2008). The Sage encyclopedia of qualitative research methods. Sage publications.
- DELGADO, J.M.; GUTIÉRREZ, J. (coord.) (1994) Métodos y técnicas cualitativas de investigación en ciencias sociales, Madrid: Síntesis.
- GARCÍA ROCA, J. (2004). Políticas y programas de participación social. Síntesis. Madrid.
- JELICOE, GEOFFREY & SUSAN (1995): El paisaje del hombre. La conformación del entorno desde la prehistoria hasta nuestros días. Gustavo Gili, Barcelona.
- LEAL, Jesús -coord.- (2004): Informe sobre la situación demográfica en España, Fundación FERNANDO ABRIL MARTORELL, Madrid.

- CARVAJAL, B. C., & CARVAJAL, M. (2020). Triangulación de métodos en ciencias sociales. *Mayéutica Revista Científica De Humanidades Y Artes*, 8, 170-196.

Complementàries

- CORBETTA, P. (2003) *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid, McGraw Hill.
- ESPARCIA, J. y NOGUERA, J. (2009): Evaluación de proyectos y programas. En Noguera, J., Pitarch, M.D. y Esparcia, J. (Coords.): *Gestión y Promoción del Desarrollo Local*. Ed. Instituto Interuniversitario de Desarrollo Local Universidad de Valencia. 20pp.
- EYLES, J, (ed.) (1988): *Research in Human Geography: Introductions and Investigations*. Oxford: Basil Blackwell.
- FERNÁNDEZ CORDÓN, Juan Antonio y Leal, Jesús -coord.- (2006): *Análisis territorial de la demografía española*, Madrid, Fundación Fernando Abril Martorell
- FLICK, U. (2004): *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Ediciones Morata y A Coruña: Fundación Paideia Galiza.
- FOUNDATION LANDSCAPE ARCHITECTURE EUROPE LAE (ED.) (2006): *Fieldwork: Landscape Architecture Europe*. Birkhauser Verlag.
- GARCÍA FERRANDO, M.; IBÁÑEZ, J. y ALVIRA, F. (Comp.) (1992). *El análisis de la realidad social*. Madrid. Alianza.
- HAY, I. (ed.) (2000): *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford and New York: Oxford University Press.
- LEGUINA, J. (1989): *Fundamentos de Demografía*, Madrid, Siglo XXI.
- LÓPEZ ARANGUREN (1996): *El análisis de contenido*, en Ferrando, M.G.: *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Compilación. Alianza Ed. Madrid.
- López Trigal, L., Abellán, A. y Godenau, D. -coord.- (2009): *Envejecimiento, despoblación y territorio*, Área de publicaciones, Universidad de León.
- MONTORO, C. y LÓPEZ, D. -coord.- (2009): *La inmigración internacional: motor de cambios sociodemográficos y territoriales*, EUNSA, Universidad de Navarra, Pamplona
- ONU (2002). *Herramientas para una gestión urbana participativa*. Sur. Santiago de Chile.
- PASTOR, E. (2009). *Participación ciudadana y gestión de las políticas sociales municipales*. Edit.um (Servicios de publicaciones de la Universidad de Murcia). Murcia.
- PONS, J.J., MONTORO, C. y LÓPEZ, D. -coord.- (2009): *Territorio y movilidad interior de la población en España*, EUNSA, Universidad de Navarra, Pamplona.
- VILLASANTE, T. R. et al (2000). *La investigación social participativa*. Barcelona. Viejo Topo.